Sosiaali- ja terveysministeriö

Vastine

Hallitussihteeri Anne Vänskä | 5.10.2026 | VN/29443/2025
VN/29443/2025-STM-38

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle
– kokoukseen 7.10.2026

HE 134/2026 vp; Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain 46 a §:n, työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain sekä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain 76 §:n muuttamisesta

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä, jäljempänä *ministeriö*, kirjallista vastinetta asiassa HE 134/2026 vp. 24.9.-1.10.2026 annetuista asiantuntijalausunnoista (13 kpl). Lausunnoissa hallituksen esitystä ja sen tavoitteita kannatettiin laajasti. Lisäksi painotettiin kullekin lausujalle tärkeitä esitykseen liittyviä näkökohtia ja annettiin esityksen aihepiiriä koskevia lisätietoja. Kuitenkin kaksi lausujaa esitti eräistä seikoista sellaisia huomioita, jotka voivat vaikuttaa esitettävän sääntelyn sisältöön tai voimaantuloaikaan. Ministeriö keskittyy vastineessa näihin palautteisiin sekä palautteeseen, joka koskee esitettyjen lakimuutosten toimeenpanoon liittyviä käytännön toimenpiteitä.

Työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain 2 c §:n 2 mom. - rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän roolit

Oikeusministeriö käsittelee lausunnossaan Työterveyslaitoksen terveydenhuollolle tekemien tietopyyntöjen käsittelyä. Oikeusministeriö muistuttaa yleiseen tietosuoja-asetukseen perustuvasta rekisterinpitäjän (terveydenhuollon palvelunantaja) ja henkilötietojen käsittelijän (Kansaneläkelaitos) välisestä tehtävän- ja vastuunjaosta. Rekisterinpitäjälle (terveydenhuollon palvelunantaja) kuuluu päätösvalta tietojen luovuttamisesta. Esityksessä esitettyä Työterveyslaitosta koskevan lain 2 c §:n 2 momenttia on tästä syystä tarkasteltava kriittisesti, koska siinä mahdollistettaisiin tietopyyntöjen tekeminen suoraan henkilötietojen käsittelijälle (Kansaneläkelaitokselle).

Ministeriö toteaa, että esitetyn 2 momentin tavoitteena oli tietopyyntöjen käsittelyn aiheuttaman hallinnollisen taakan hillintä terveydenhuollon palvelunantajien omaan toiveeseen perustuen. Tarkoituksena ei ollut muuttaa oikeudellista tehtävän- ja vastuunjakoa rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän välillä. Kansaneläkelaitos olisi avustanut terveydenhuollon palvelunantajia henkilötietojen käsittelijänä. Luovutettavat tiedot olisi myös säädetty tyhjentävästi ja täsmällisesti, jolloin Kansaneläkelaitoksella ei olisi ollut harkintavaltaa tietojen luovuttamisessa Työterveyslaitokselle.

Ministeriö kuitenkin yhtyy oikeusministeriön kantaan siitä, että oikeudellisen tehtävän- ja vastuunjaon on oltava yleisen tietosuoja-asetuksen mukainen ja selkeä eikä kansallista sääntelyliikkumavaraa rekisterinpitäjän vastuiden siirrosta ole. Ministeriö ehdottaa, että valiokuntatyössä esityksestä poistetaan kokonaan Työterveyslaitosta koskevan lain 2 c §:n 2 momentti.

Samaan tavoitteeseen esitetyn 2 momentin kanssa voidaan päästä ilman lainsäädäntömuutoksia. Tämä on mahdollista sopimalla hallinnollisesti tietopyyntöjen käsittelyä koskeva tarkoituksenmukainen toimintamalli ja/tai sopimusmalli esimerkiksi Kansaneläkelaitoksen, terveydenhuollon palvelunantajien ja Työterveyslaitoksen yhteistyönä yleisen tietosuoja-asetuksen mahdollistamissa puitteissa. Esitetty 2 c § Työterveyslaitoksen tiedonsaantioikeudesta tulisi esityksen mukaan voimaan vasta 7.1.2030. Hallinnollisen toimintamallin ja/tai sopimusmallin luomiselle olisi siten hyvin aikaa.

Postiosoite Postadress Postal Address	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
Sosiaali- ja terveysministeriö				
PL 33 00023 Valtioneuvosto	Meritullinkatu 8 Helsinki	0295 16001 +358 295 16001		kirjaamo.stm@gov.fi stm.fi

Oikeusministeriön huomioiden taustalla on myös terveydenhuollon hallinnonalan laajempi keskustelu, jossa pyritään löytämään pidemmän aikavälin tietosuojajuridisesti kestävä ratkaisu siitä, miten Kansaneläkelaitos yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisena henkilötietojen käsittelijänä voisi avustaa terveydenhuollon palvelunantajia niiden rekisterinpitoon kuuluvien henkilötietojen luovuttamisessa. Tavoite hallinnollisen taakan hillinnästä on esillä myös tässä yhteydessä. Tämän kysymyksen ratkaisu vaatii kuitenkin huolellista valmistelua moniviranomais-yhteistyössä eikä sitä voida ministeriön näkemyksen mukaan tehdä valiokuntatyössä tämän esityksen käsittelyn yhteydessä nopealla aikataululla.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain 76 §:n muutoksen voimaantuloaika

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ehdottaa lausunnossaan, että asiakastietolain 76 §:n muutos tulisi voimaan mahdollisimman pian, eli jo ennen muita esitettäviä lakimuutoksia, jotka tulisivat voimaan tietojärjestelmäsyistä vasta 7.1.2030. Pikaisesta 76 §:n voimaantuloajasta olisi hyötyä jo voimassa olevaan valvontalain 46 a §:ään perustuvien nykyisten lääkärin ilmoitusten välittämisessä työsuojeluviranomaiselle vapaaehtoisesti kysely- ja välityspalvelun avulla jo ennen esitettävän kysely- ja välityspalvelun käyttövelvoitteen voimaantuloa. Tästä olisi hyötyä myös terveydenhuollon hallinnonalalla muissa yhteyksissä.

Ministeriö puoltaa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ehdotusta ja ehdottaa, että asiakastietolain 76 §:n muutos tulisi voimaan mahdollisimman pian. Eduskunnassa on myös käsiteltävänä hallituksen esitys eduskunnalle eurooppalaista terveystietoaluetta koskevaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta täydentäväksi sääntelyksi (HE 217/2026 vp), jossa myös esitetään muutosta asiakastietolain 76 §:ään ja jonka vuoksi mahdollisimman pikainen voimaantuloaika on myös kannatettava.

Lääkärin ilmoitusvelvollisuuteen ja -oikeuteen sekä Työterveyslaitoksen tiedonsaantioikeuteen liittyvät tietojärjestelmämuutokset, tiedotus, koulutus, ohjeistus, ilmoitettavien ja luovutettavien tietojen järjestelmällinen hyödyntäminen työolosuhteiden kehittämisessä sekä seuranta

Lääkäriliitto tuo lausunnossaan esiin, kuinka tärkeää on, että esitykseen liittyvät tietojärjestelmämuutokset tehdään käymällä vuoropuhelua terveyspalvelujen järjestäjien, tuottajien, viranomaisten ja tietojärjestelmätoimittajien kanssa. Lausunnossa painotetaan myös viestintää ja lääkäreiden osaamisen varmistamista sekä ohjeistuksen laatimista lääkäreille ja potilaille. Samat teemat sekä lisäksi ilmoitettujen ja luovutettujen tietojen järjestelmällinen hyödyntäminen työolosuhteiden kehittämisessä ja työperäisten sairauksien ennaltaehkäisyssä sekä lakimuutosten vaikutusten seuranta tulivat esiin myös **useassa muussa annetussa lausunnossa**.

Ministeriö yhtyy mainittuihin näkemyksiin. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon hallinnonalalla tiedonhallinnan ohjauksesta. Esitettyjen lakimuutosten toimeenpanon edellyttämää käytännön työtä tulisi ministeriön näkemyksen mukaan tehdä moniviranomais-yhteistyössä ainakin Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen, Kansaneläkelaitoksen, Työterveyslaitoksen sekä Lupa- ja valvontaviraston työsuojeluosaston (työsuojeluviranomainen) kesken sosiaali- ja terveysministeriön työsuojelun ja terveydenhuollon asiantuntijoiden tukemana. Lisäksi terveydenhuollon palvelunantajia ja tietojärjestelmätoimittajia tulisi kuulla ja osallistaa toimeenpanotyössä. Ilmoitettavien ja luovutettavien tietojen hyödyntämisestä työolosuhteiden kehittämisessä ja työperäisten sairauksien ennaltaehkäisyssä saadaan tietoa tulevaisuudessa osana lainvalmisteluprosessiin tavanomaisesti kuuluvaa seurantaa.